

18 באוגוסט 2016

לכבוד

ח"כ זאב אלקין

השר לענייני ירושלים ומורשת

בפקס: 02-6587105

שלום רב,

הנדון: התניית העברת תוספת תקצוב לשיפוץ ופיתוח מוסדות חינוך בירושלים המזרחית

באימוץ תכנית הלימודים הישראלית

1. אנו פונים אליך בדרישה לחזור בך מהתניית העברת תקציב למטרת שיפוץ ופיתוח מוסדות החינוך בירושלים המזרחית באימוץ תכנית הלימודים הישראלית.
2. בשבוע שעבר התבשרנו כי המשרד לענייני ירושלים מעביר תוספת תקציבית של כ-20 מיליון ש"ח לשיפוץ מוסדות הלימוד בירושלים המזרחית, אולם מתנה זאת בהסכמת המוסד החינוכי לאמץ את תכנית הלימודים הישראלית (ר' ניר חסון, "המשרד לענייני ירושלים ישפץ בתי"ס במזרח העיר רק אם יאמצו את תכנית הלימודים הישראלית", הארץ, 7.8.2016).
3. מהכתבה עולה, כי מטרת התוספת התקציבית הינה בעיקר לשיפוץ מגרשים, התקנת מזגנים, פיתוח מעבדות, ומחשוב של בתי הספר. מדובר בתקציב לפיתוח ותחזוקה של בתי ספר ואין מדובר בתוספת כלשהי שנוגעת לתוכן החינוכי או הלימודי של בתי הספר. במצב הדברים הנ"ל, **התניית התוספת התקציבית המדוברת באימוץ של תכנית חינוכית כזו או אחרת אינה עניינית, ואינה אלא החלטה מנהלית פסולה שנוגעה באפליה.**
4. החלטה זו מהווה פגיעה אנושה בעשרות אלפי ילדים. כידוע, תשתיות מוסדות החינוך בירושלים המזרחית רעועות ביותר. כך, למשל לפי הנתונים האחרונים של עיריית ירושלים ישנן כ-800 כיתות לא תקינות (ששקולות לכ-600 כיתות תקינות) בבתי ספר במערכת החינוך הרשמי בירושלים המזרחית, שמרביתם ממוקמים במבני מגורים שכורים שהוסבו לבתי ספר.¹ בדיון שהתקיים ביוני האחרון בוועדת החינוך של הכנסת התייחס ראש העיר, ניר ברקת, לתופעה זו "היום חסרות לך 548 כיתות במגזר הערבי, שהן בעיקר שכורות, זה לא בסטנדרט שאנחנו רוצים".²

¹ לפי נתוני העירייה, 800 כיתות לא תקינות שקולות לכ-600 כיתות תקינות (בכיתות תקינות מס' התלמידים בדרך כלל קטן יותר).

² פרוטוקול מס' 133, ישיבת ועדת החינוך התרבות והספורט בנושא מחסור בכיתות לימוד במזרח ירושלים, 1 בפברואר 2016.

5. זוהי תולדה של שנים ארוכות בהן הזניחו עיריית ירושלים ומשרד החינוך את החינוך במזרח העיר. כעת, כשכבר התגבש תקציב שייעודו שיפוץ ופיתוח מוסדות החינוך, השיקול היחיד שצריך לעמוד לנגד עיני מקבל ההחלטות הוא המצב הפיסי של בית ספר זה או אחר והצורך בשיפוץ, ולא שיקול זר הנוגע לתוכנית הלימודים הנלמדת בו. תקציבי ממשלה חייבים להתחלק לפי קריטריונים שוויוניים, עניינים וברורים אשר עונים על הצורך האמתי בשטח, ולא בהתניה שאינה קשורה למהות התקציב עצמו. לאור זאת, ההחלטה שהתקבלה אינה תקינה, והיא בלתי סבירה ובלתי מידתית.

6. חשוב להדגיש, כי עם פתיחתה של שנת הלימודים תשע"ז התוכנית הישראלית תילמד אך ורק ב-23 בתי ספר בירושלים המזרחית (14 מוסדות רשמיים ו-9 מוכר שאינו רשמי), מתוך כ-180 בתי ספר רשמיים ומוכר שאינו רשמי. חלוקה של כ-20 מיליון ש"ח למספר כה מועט של בתי ספר, וגריעה של תקציב כה חיוני מכ-160 בתי ספר - למרות שיתכן שהצורך האמתי לשיפוץ אצל חלקם גובר על בתי ספר בהם מלמדים את התוכנית הישראלית- אינה מתיישבת עם השכל הישר ומהווה החלטה שנגועה בשיקולים זרים. תוצאתה היא אפליה בין התלמידים הפלסטינים של בתי הספר השונים בירושלים המזרחית.

7. בית המשפט כבר קבע כי: "לעקרון השוויון משמעות מכרעת בהקשר למימוש הזכות לחינוך. בלא שוויון בחינוך לא יובטח מימושה של הזכות לחינוך. הפליה בחינוך משמעה העדפת קבוצה או פרט על פני אחרים המצויים במעמד שווה, ואי-מתן הזדמנות שווה לקבוצה או לפרט שקופחו לממש את פוטנציאל יכולותיהם וסיכוייהם" (ר' בג"ץ 5373/08, **אבו לבדה ואח' נ' שרת החינוך ואח'**(2011)). במקרה דנן, העדפה של התלמידים הפלסטינים הלומדים בתוכנית הישראלית על פני חבריהם שאינם לומדים את התוכנית הישראלית עולה לכדי פגיעה בזכות לשוויון בחינוך. בנוסף לכך, החלטה מנהלית אשר מותנת בתנאי שרירותי שאינו קשור למהות ההחלטה, הופכת להחלטה בלתי תקינה וסבירה. יפים דבריו של שופט בית המשפט העליון בדימוס יצחק זמיר שקבע כי: "שיקול הדעת אינו קפריזה. רשות מינהלית...מחליטה על יסוד תחושה בעלמא, או שדעתה נחושה להגיע לתוצאה מסויימת ללא תלות בעובדות המקרה, אינה מפעילה שיקול דעת כנדרש בחוק. במקרה כזה ניתן לומר על הרשות כי היא פועלת בשרירות. שרירות היא סוג של שחיתות. יש בה חומרה קיצונית. היא עילה לפסול כל החלטה מינהלית" (ר' י. זמיר, **הסמכות המינהלית**, כרך (ב) (733)). במקרה דנן עולה החשש שהרשות מנסה להגיע לתוצאה של עידוד בגרות ישראלית בדרך שאיננה לגיטימית.

8. באשר להקצאת משאבי המדינה והשימוש בכספי הציבור, הדגישה הפסיקה לא אחת את החובה להקצות כספים ומשאבים לכלל הציבור באופן שוויוני: "אכן, כספי התקציב הם כספי מדינה. רשויות השלטון המוסמכות לפעול בהם אינן רשאיות לעשות בהם כטוב בעיניהן. רשויות השלטון הן נאמני הציבור, והוצאתם של כספים אלה וחלוקתם צריכות

- להיעשות בדרך העולה בקנה אחד עם נאמנות זו [...] **התמיכה צריכה להיעשות על-פי עקרונות של סבירות ושוויון**" (ר' בג"ץ 59/88 **צבן נ' שר האוצר**, פ"ד מב(4) 70, 706 (1989)).
9. לעניין התוכניות החינוכיות הנלמדות בירושלים המזרחית חשוב להדגיש, כי התוכנית הפלסטינית שנלמדת בכ-90% מבתי הספר העירוניים והמוכר שאינו רשמי בירושלים המזרחית אושרה ללימוד בבתי הספר בירושלים המזרחית לפני עשורים רבים והיא נלמדת בהסכמה ובפיקוח של כלל הרשויות. היא עוברת פיקוח וצנזורה מטעם משרד החינוך מדי שנה והספרים מודפסים מחדש בהתאם לצנזורה שבוצעה.
10. הניסיון לכרוך את הזכות לחינוך בסביבת לימודים הולמת, שוויון בהקצאת משאבים וזכויות אזרחיות בסיסיות, תוך כדי כפיית תכני חינוך מסוימים על פני תכנים לגיטימיים ומאושרים אחרים, הינה פסולה מן היסוד.
11. לאור כל האמור לעיל, אנו דורשים להעביר את התקציב המובטח ללא התניית הזכאות בהתחייבויות מצד מוסדות החינוך ללימוד התוכנית הישראלית, במקרה דן וכעניין שבמדיניות עקרונית. החלטה זו תייתר פניה לערכאות משפטיות ותסמן לילדי ירושלים המזרחית שגם להם מגיעה הזכות לחינוך שוויוני, בתנאים הולמים וללא קשר לבחירתם בתוכנית לימודית כזו או אחרת.

בכבוד רב,

נסרין עליאן, עו"ד.

העתקים :

- גב' מיכל כהן, מנהלת כללית משרד החינוך, בפקס : 02-5602336.
קינלי טור-פז ראש מנח"י, עיריית ירושלים, בפקס : 02-6296268.
עו"ד אסנת מנדל מנהלת מחלקת הבג"צים, בפקס : 02-6467011.
עו"ד דורית מורג, יועצת משפטית, משרד החינוך, בפקס 02-5603840.
גב' לארה מובאריכי, ממונה על החינוך במזרח ירושלים, עיריית ירושלים, בפקס : 02-6296622.